

tillige også på almindelige privatretslige ejerbeføjelser. Denne konstatering fører frem til en af bogens hovedkonklusioner og teser: Statens og arkivernes vindikationsret, hvilket på almindelig dansk vil sige arkivernes krav på uden erstatning at få afleveret offentlige arkiver, der er kommet i privat besiddelse. Dette tema underkastes en særdeles grundig behandling, og belyses gennem en lang række eksempler fra så vel ind- som udland.

I slutkapitlet behandles spørgsmålet om statens muligheder for at erhverve eller sikre historisk værdifulde private arkivalier. Der peges naturligt her på godsejeres og lensbesidderes ofte meget værdifulde arkiver, der svæver i et vanskeligt juridisk tomrum, selv om lensloven fra 1919 pålagde ejerne at stille deres samlinger til disposition for almenheden. Det anføres også, at samme lov indeholdt en bestemmelse om, at arkiverne skulle forblive i landet. Inger Dübeck påpeger således, at der tidligt har været tilløb fra statens side til at sikre historiske kulturværdier. Hun konkluderer, at denne lovhjemmel burde udvides med henblik på sikring af private historisk værdifulde arkivalier.

Til slut skal det påpeges, at bogen suppleres med vigtige love fra ind- og udland, der alle har det til fælles, at de vedrører retsregler omkring arkivalier. Lovstoffet rækker langt i tid: fra Chr. V's Danske Lov til et svensk regeringsforslag om forbud mod udførsel af visse ældre kulturværdier fra 1981/82.

Med denne bog, er der fremlagt et værdifuldt grundlag for videre drøftelser til sikring af historisk arkivmateriale. Bogen afdækker ikke blot et vigtigt emne, men fremlægger også i det nævnte lovstof eksempler på udenlandske løsninger. Der er således i bogen ikke blot masser af tankevækkende stof for arkivfolk og historikere, men også for kulturpolitikere.

Henrik Fode

Peter Terkelsen og Otto Steen Due (red.): *Lexikon Mediae Latinitatis Danicae*. Fasciculus I: A-axis. (Aarhus universitetsforlag, 1987). 69 s.

Franz Blatt, der bl.a. har vist sin suveræne kunnen indenfor middelalderlatin med sin store kommenterede ordbog til Saxo, og som var en af Europas mest fremtrædende forskere indenfor sit felt, var initiativtager til det af Union Academiques i begyndelsen af 1930'erne startede ordbogsprojekt, omfattende en indsamling af ordskatte fra den fælleseuropæiske arv af middelalderlatin. Som professor ved Århus Universitet var han inspirator, kontaktperson og tilsynsførende for redaktionsarbejdet til dette lexikon, der skulle afløse DuGange fra midten af 1800-tallet, og det er helt naturligt at han står som auctor til dette værk. Grundlaget for nærværende glossarium er alle hidtil udgivne middelaldertekster fra Danmark, men man skal ikke opfatte begreberne »dansk« og »middelalder« restriktivt, da excerperingsarbejdet også har omfattet materiale af ikke dansk proveniens som f.ex. pavebreve, klosterregler m.v. Indsamlingsarbejdet har omfattet mere end 200 kildeamplanger og værker fra den ordrige Saxo til de mere litotetiske indskrifter på danske kirkeklokker – »Inscriptiones campanarum«. Første hæfte omfatter A-axis og vi får at vide, at Saxo bruger ordet axis = område, egn og hvornår ordet *annonna* anvendes i sin betydning korn på marken eller korntiende, bare for at nævne et par eksempler, naturligvis har man ikke plads til ordenes etymologi.

En stor stab er fulgt i Blatts fodspor med Bente og Holger Friis Johansen i spidsen samt med Peter Terkelsen og Otto Steen Due som redaktører efter 1980, en selvfølge er at man har brugt

databasebehandling ved den endelige behandling af ordmaterialet. Læservenligt og trykt på smukt papir er dette et fornemt produkt af de to sidste generationers latinkyndige i Aarhus, som det herværende universitetsforlag virkelig kan være stolt af.

Michael Linton

Marianne E. Kalinke & P. M. Mitchell:
Bibliography of old Norse-Icelandic Romances. Islandica 44 (Cornell University Press, 1985). xii + 140 s., 30,25 \$.

Denne bibliografi og oversigt over bevarede håndskrifter repræsenterer uden tvivl et umådeligt arbejde med at samle og bearbejde oplysninger om *rid-darasögur*. Håndskriftsamlinger i USA, Danmark, Island, England og Frankrig er konsulteret og de enkelte håndskrifter til dels nykatalogiseret og omdateret. Hver enkelt sagatitel gives med en kort synopsis, efterfulgt af en liste over håndskrifter, trykte udgaver og oversættelser, foruden at der findes en generel bibliografi over litteratur om emnet. Titler anføres at være gengivet diplomatisk – det giver nu sommetider lidt pudsige resultater at overgive sig til 1700-tals-trykkernes luner, især når samme titel findes i flere udgaver med samme trykkeår (s. 96): »Samson Fagras Saga Af dhen gambla Giöthiskan in på vårt nu wahnliga Språk verterat af Georg Dahlstedt Anno 1702« (Kgl. Bibl., Sthlm.) hhv. »Samson Fagres / Saga / Af dhen gambla Giöthiskan / In på vårt nu wahnlike Språk verterat / af Georg Dahlstedt / Anno 1702« (Rigsarkivet, Sthlm.) – eller er det ikke blot samme udgave (uanset »wahnliga«/»wahnlike«)? Det har jo slet ingen praktisk betydning, men også andre steder er visse småfejl undsluppet kor-

rekturlæsningen: Knud Togeby (som på s. 70) hedder andetsteds »Knut« (s. 16, 108), mens en dansk forfatter næppe heller benytter stavemåden »kendskap« (s. 16). Gad vide, om ikke også forkortelsen »ANOH« (s. xi) skal opløses »Aarbøger...« og ikke »Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie«. Disse småfejl fratager dog på ingen måde bibliografien sin store betydning. Beskrivelsen af de enkelte tekster er naturligvis afhængig af de ældre katalogiseringer, og med hensyn til den hyppige »composed in Iceland« – angivelse skal man nok henvise til moderne forskeres mere nuancerede opfattelse, som den netop diskuteres i Clover & Lindow. Måske er sagaerne komponeret i Island, men har dog ofte et temmelig sydlandsk persongalleri, som f.eks. i sagaen om kejser Konrads sønner (s. 75), hvor fostbroderen Robert, som er søn af en jarl, drager til Grækenland, hvor han skal anmode om Mathildas hånd på kejserens vegne (hvilket går, som det *må* gå i sagaer: Han udgiver sig for at være kejseren). Det bagvedliggende historiske stof er dog her vist hertug Robert af Normandiets pilgrimsrejse til Jerusalem, hvor han i 1035 dør undervejs, i Nikæa. Netop den oplysning gengives i engelske krøniker, og kejserens søn Henrik blev jo gift med Knud den Stores datter Gunhild, så temaet udspiller sig snarest i et anglo-normannisk miljø. (Som bekendt benytter også Snorri en stedvis fejlagtig kronologi, som derfor nødvendigvis i sidste ende stammer fra engelske kilder). I øvrigt er det interessante vel at se, at islænderne tilsyneladende i middelalderen havde en lige så »dårlig smag« – Tristan og Isolde osv. – som alle andre europæiske folkeslag; de interesserede sig slet ikke *fortrinsvis* for Nordens heltebedrifter. Dette felt er sikkert mindre udforsket end så mange andre; og på mange andre områder vil-